

РЕЦЕНЗИЯ

За дисертация на тема: „Формиране на екологична култура чрез обучението по предмета „Човекът и природата“ в начален етап на основната образователна степен“, по професионалното направление 1.2 Педагогика(Теория на възпитанието и дидактика), разработена от

Галина Петрова Василева

Биографични данни:

Галина Петрова Василева е завършила висше образование – магистърска степен, специалност Начална училищна педагогика в СУ „Св. Климент Охридски“. Работи в столичното 119. у-ще „Академик Михаил Арнаудов“ като старши учител, вече 38 год. Притежава свидетелство за 1. ПКС.

Сертификати и удостоверения за осъществени квалификационни форми на работа:

Докторантката е активна в своите професионални и творчески изяви. Осъществила е следдипломна специализация на тема: „Организация на извънкласни форми по ТТ“ и активно участва в различни квалификационни форми на работа, свързани с обогатяване на професионалните ѝ умения: „Методика на обучението по БДП в българското училище и детската градина“; „Техники за овладяване и контрол на професионалния стрес“; „Киберсигурност и дигитално гражданство за учители; Съвременни образователни технологии; Базови и специфични компютърни умения на учители; Поведение при бедствия, аварии и катастрофи; Формиращо оценяване; сертификат „Директорска правоспособност“; „Обучение на педагогически специалисти за превенция на училищното насилие, агресията и други негативни прояви“; участие в обучение и принос към проекта „ТАВВУ-е-умения в начален етап на българските училища“; курс по Английски език ниво А2; участие в курс на тема „Децата се учат как да защитават животните; участие в 18-те национални педагогически четения „Моето педагогическо ежедневие“; участие в 17-те национални педагогически четения „Моето педагогическо ежедневие“.

Анализ на дисертационното изследване:

Дисертационният труд на тема: „Формиране на екологична култура чрез обучението по предмета „Човекът и природата“ в начален етап на основната образователна степен“, е структуриран в Увод, три глави: „Концептуални постановки за предизвикателството: човек-природа - екология“; „Формиране на екологична култура в началния етап на основната образователна степен“; „Анализ на резултатите от експерименталното обучение“ и Приложения.

Осъщественото изследване е плод на дългогодишния стремеж на авторката да направи обучението по „Човекът и природата“ привлекателно за учениците, да им помогне да изградят знания за динамичното и изключително важно отношение „Човек – природа“, както и да изградят умения за опазване на околната среда.

В Увода докторантката очертава пространна и убедителна мотивировка за избора на темата на дисертационното изследване, фокусирано върху:

- съвременните предизвикателства пред които е изправено човечеството, свързани с начина на живот, опасностите предизвиквани от неадекватното човешко поведение и властните потребности от изграждане на екологична култура у подрастващите;
- нуждата от трансформиране на абстрактно заложените задачи, свързани с учебното съдържание по Човекът и природата в трети и четвърти клас и създаване на условия за разширяване на сетивния хоризонт на учениците и формиране на умения за опазване на природата чрез добре промислени практически дейности;
- придаване на личностен и ценностен смисъл в хода на обучението, с цел формиране вътрешна мотивация и изграждане на екологична култура.

Посочените мотиви логично предпоставят конкретните изследователски задачи, набелязани от авторката:

1. Проучване и анализиране на литературни източници по проблема.
2. Разработване на концепция за екологичното образование в началното училище.
3. Конструирание и теоретично обосноваване на технологичен модел за формиране на екологична култура чрез обучението по Човекът и природата.
4. Апробиране на технологичния модел чрез експериментално изследване.
5. Анализ на резултатите от изследването.

След дълбинно теоретично проучване на наши и чужди изследвания на авторитетни автори, Галина Василева сполучливо очертава концептуалната състоятелност на своя труд, насочен към оползотворяване на широк кръг дидактически възможности в обучението по „Човекът и природата“ при добро съчетаване на урочни, неурочни и извънкласни дейности - в техните варианти. Посочени са широките ценностни основания за целенасочени усилия, свързани с необходимостта от изграждането на екологична култура в обучението по Човекът и природата в начален етап на основната образователна степен. Независимо от многобройните изследвания, посветени на формирането на екологична култура, авторката успява да намери своето поле на проучване и постигане на добри резултати чрез конструирание и апробиране на експериментален методологично и ценностно обоснован технологичен модел за работа. Добре са очертани и анализирани съдържанието и функционалността на неговите равнища, определящи логиката на формирането на екологична култура: мотивационно равнище; познавателно равнище; дейностно равнище; рефлексивно равнище. Обговорена е тяхната специфика и взаимосвързаност. Разяснена е принципната основа на тяхното осъществяване, съобразена с типологията на учениците от началното училище и логиката на учебното съдържание. Осъществени са редица изследователски дейности като: целенасочено наблюдение сред природата, с цел натрупване на преживявания, факти, данни и зависимости между елементите на живата и неживата природа; дискусии по актуални проблеми свързани с екологичното поведение; издирване и

систематизиране на информация в хода на проучвателна работа; разработка на проект; създаване на колекции от природни материали (минерали, хербарии); изработване на природозащитни табели, пана; творчески дейности, отразяващи отношението на учениците към природата. Включените разнообразни дейности във всяко равнище са прецизно подбрани и привлекателни за учениците. Осъществяването им е насочено към постигането на отчетливи образователни ефекти:

- Преодоляване на догматичното запознаване на учениците с факти и данни, свързани с проявленията на природата и насочване към добре осъзната изследователска дейност;
- формиране на знания за явленията, процесите и взаимодействията в по-разширен периметър от заложеното в учебниците и то не умозрително и натрапено, а изцяло на практическа основа (в извънкласните и извънучилищните дейности) на базата на провокиран познавателен интерес;
- Формиране на добре осмислени от учениците умения и отношения, свързани с опазване на околната среда.

Анализът на получените изследователски резултати, подкрепени с голям брой творчески продукти на учениците, доказва значимостта и перспективността на технологичният модел на работа. Постиженията на учениците убеждават и в по-цялостния развиващ ефект и методическа състоятелност на приложения модел на работа: Изграждане на изследователски умения, предимно чрез проектната дейност; Развиване на инициативността и творческото мислене; Стабилизиране на социалните взаимодействия на учениците; Развиване на умения за работа с разнородна информация.

Текстът в дисертацията добре отразява изследователските намерения и постижения на Галина Василева. Въз основа на постигнатите положителни резултати, авторката прави ценни препоръки за усъвършенстване на учебната документация по посока подбор и структуриране на учебното съдържание и методическа, и технологична осигуреност. Тук би могло да се препоръча постигане на по-дълбинни анализи, свързани с иновативните тенденции в педагогическото познание.

Научни и практико-приложни приноси:

Дисертационното изследване е самостоятелен авторски труд, с безспорна значимост и приложимост в педагогическата практика:

1. Разработен и апробиран е авторски технологичен модел в обучението по „Човекът и природата за формиране на екологична култура у учениците от началните класове в начален етап на основната образователна степен. Резултатите от обучението доказват ефективността на модела;
2. Утвърдения от Галина Василева подход на работа разширява представите ни за възможностите на учениците от началните класове да опознават природата, да разбират нейните многообразни проявления и осъзнато да се грижат за нейното опазване;
3. Популяризирането на творческите идеи на авторката в образователната практика, би подпомогнало преработката на учебните програми и учебниците по „Човекът и природата“ в трети и четвърти клас, което е изключително наложително.

Някои препоръки:

1. С оглед по-нататъшното публикуване на осъщественото изследване, препоръчвам обединяване на определени абзаци в първата глава на дисертацията, с цел избягване на повторенията и постигане на по-добра четивност на текста.

Приложеният автореферат е логически обвързан с дисертационното изследване и отразява адекватно неговата съдържателна цялост.

Заклучение:

Направеният анализ ми дава основание да препоръчам на уважаемите членове на научното жури към Факултета по педагогика да присъди на **Галина Петрова Василева** образователната и научна степен **“Доктор“** по професионалното направление 1.2. Педагогика(Теория на възпитанието и дидактика“).

11.02.2025.

Проф. д-р Емилия Василева

